

STÅ PÅ KRAVA: Reidar Hjer-
mann oppfordrer landets hel-
sesøstre til å marsjere i gatene
med krav om å få flere
helsesøsterstillinger.
Denne uken går han av
som barneombud.

– Helsesøstre er altfor greie

Helsesøstre bør ikke godta at de blir pålagt flere arbeidsoppgaver, uten at de blir flere til å dele på jobben, mener avtroppende barneombud Reidar Hjermand.

Tekst Johan Alvik

Foto NTB Scanpix/Luca Kleve-Ruud og Barneombudet

– Helsesøstrene må definitivt være mye mer til stede i skolen enn de er i dag. De må rett og slett få flere hender og flere hjerner. De må få et større fagmiljø og bedre arbeidsvilkår. I dag blir de tillagt den ene arbeidsoppgaven etter den andre – enten det er vaksinerings mot svineinfluensa eller hva det måtte være. Samtidig får de færre stillinger, og det er helt umulig å kombinere. Jeg synes at helsesøstrene er altfor greie. De burde ha marsjert i gatene og sagt at dette finner vi oss ikke i, sier Reidar Hjermand.

Elsker helsesøstre

Reidar Hjermand får ikke fullrost landets helsesøstre. Han har vært barneombud siden 2004, og truffet mange.

– Engasjementet deres er helt fantastisk! Ofte tenker jeg: «Hvor henter de alle kreftene sine fra?»

Hjermand sier han tror han vet svaret på det spørsmålet.

– I møte med barn og unge ser helsesøstre hvor enormt viktige de er, og

dermed får de et driv som man sjeldent ser andre steder. De kan se direkte resultater av sin aktivitet hver eneste dag, og det må være veldig inspirerende, sier han og legger til:

– Jeg vil benytte enhver anledning til å si at jeg elsker dem.

Må være mer til stede

Hjermand skulle ønske at helsesøstre hadde hatt mer tid å bruke sammen med barn og unge.

– Mitt minne fra helsesøster da jeg gikk på skolen, var at hun alltid var der, men i dag er jo helsesøster en ikke-person for veldig mange barn, og det er ytterst problematisk. Helsesøstre burde stille krav om å få mange flere timer ansikt til ansikt med barna, sier Hjermand.

Han mener at det også er svært beklagelig at helsesøstre noen steder ikke har kapasitet til å gå på hjemmebesøk.

– De må trumfe beslutningstakere

BARNEOMBUDET

Barneombudet er en statlig institusjon som jobber for barns rettigheter. Ombudet har jobben i et årsmål på seks år. Tidligere kunne ombudet sitte i to perioder på fire år, men dette ble endret i 2009. Cirka 20 personer er ansatt hos barneombudet.

som sier at de ikke skal dra på hjemmebesøk. Jeg mener at hjemmebesøk må prioriteres. Det er altfor mange barn som utsettes for vold og forsømmelse, som ikke blir fanget opp. Helsesøstre kunne avdekket slike forhold ved besøk i hjemmet og koblet inn barnevernet.

Godt samarbeid

Reidar Hjermand synes at samarbeidet med Landsgruppen av helsesøstre har vært svært bra.

– Det er den fagforeningen som jeg har jobbet tettest faglig sammen med. Og det har jo sammenheng med

DET ER STORE SOSIALE FORSKJELLER i levekårene til norske barn, både når det gjelder psykisk helse, økonomi og ikke minst somatisk helse, sier Reidar Hjermann.

at fagforeningens ønske for faget og sine medlemmer og mine ønsker om den faglige utviklingen innenfor helsesøstertjenesten har hatt veldig stort sammenfall. Jeg ønsker meg bedre arbeidsvilkår for helsesøstrene, slik at de skal kunne gjøre en enda bedre innsats for barna.

■ FOR FÅ I TJENESTEN

Mange steder i landet er det for få helsesøstre, og i noen kommuner er det verre enn i andre. Det har ført til oppslag i media. Her er noen:

Helsesøstre i Oslo har tre ganger flere elever enn anbefalt, skriver Dittoslo.no 15. mars i år.

Fire bydeler i Oslo har ikke helsesøstre nok til å dra på hjemmebesøk. Ingen av helsestasjonene i Oslo følger Helsedirektoratets anbefalinger, skriver Aftenposten 13. mars 2012.

Stavanger mangler 31 helsesøstre, ifølge Aftenbladet.no 12. desember 2012.

I Fredrikstad har hver helsesøster tusen elever, mens Helsedirektoratets føringer ligger på halvparten, meldte NRK 26. mai 2011.

– Hva er ditt ønske for Landsgruppen av helsesøstre sitt framtidige samarbeid med barneombudet?

– Jeg kan bare si at mitt samarbeid med landsgruppens ledelse er fantastisk. Og jeg må takke for at de har tatt meg så godt imot. Hvis de bare er i nærheten av å være like mye på tilbudssiden overfor min etterfølger, så vil nok det nye barneombudet bli veldig takknemlig.

Våg å være synlig

Barneombudet har en utfordring til landets helsesøstre. Våg å være mer synlige!

– Ja, i likhet med veldig mange andre i det jeg kaller for hjelpe- og trøstebransjen, er vi for dårlige til å kommunisere

missleverandører i media. Det burde helsesøstrene også være, for de er en stor gruppe med fagpersoner og de sitter inne med kunnskap og erfaring som ingen andre har. Jeg skulle ønske at helsesøstre tok mye større plass i mediene og at de viste seg fram som eksperter på barn og unges liv på en mer aktiv måte enn de gjør i dag. Helsesøstre bør bli enda mer trygge på at de forvalter et fagområde som ingen andre kan så godt som dem.

– Har du noe tips til helsesøstre om hvordan de skal få mer plass i media?

– Ring journalister, ta kontakt, inviter dem inn. Ikke vær fornøyd for alle i bygda vet hvem du er. La janteloven ligge, og ikke bry deg hvis noen kaller

«Jeg vil benytte enhver anledning til å si at jeg elsker dem.»

i offentligheten. Jeg sier vi, for jeg er psykolog og tilhører denne bransjen. Jeg vil utfordre helsesøstre på det å være mer synlig. Vi ser at legeforeningen stadig vekker er fremme som faglige pre-

deg pr-kåt. Du er i media fordi du har en viktig oppgave å utføre, og det er å fortelle om hva som er bra eller ikke er bra, for å gjøre vilkårene best mulige for den oppvoksende generasjonen.

Hjermann trekker frem artiklene i Tidsskrift for helsesøstre, og tipser om at artikkelforfatterne burde skrive om temaene også i andre media.

– Mange av artiklene i Tidsskrift for helsesøstre har stor verdi å lese for andre enn helsesøstre. Når du har skrevet en artikkel til et fagtidsskrift, har du jobbet

– Det var stas, sier Hjermann.

Men Hjermann har ikke fått til alt han har satt seg fore. Han trekker frem kampen om skolemåltid som et eksempel.

– Jeg har vært en pådriver for å få innført skolemåltid i Norge. Jeg hadde en stund tro på at det skulle gå bra, for

«Det er altfor mange barn som utsettes for vold og forsømmelse, som ikke blir fanget opp.»

så mye med den at du med letthet kan avføde et eller flere leserbrev til lokalavisene eller riksmidier, sier han.

Vil påvirke samfunnet

Det er åtte år siden Reidar Hjermann ble barneombud. Hva var det som fristet han til å ta på seg en så personfokuset og krevende oppgave?

– Jeg jobbet som psykolog i psykisk helsevern for barn og unge, og hadde daglig inne barn som var et resultat av store systematiske svik i samfunnsorganiseringen. Jeg ønsket å få en posisjon hvor jeg kunne påvirke hele samfunnsorganiseringen, slik at jeg kunne gjøre samfunnet bedre for mange barn, ikke bare hjelpe ett og ett barn i terapirommet. Derfor søkte jeg stillingen som barneombud, og jeg er veldig glad for at jeg fikk anledning til å prøve meg.

Hjermann synes han har fått utrettet mye i jobben. Han er fornøyd med at barn i større grad trekkes inn som eksperter i det å være barn og ungdom i planleggingen både lokalt og sentralt i Norge. Selv bruker han barn som rådgivere på flere områder. Han har ekspertgrupper som består av barn som har noe å lære bort, fordi de har erfart det selv. Blant annet er det en ekspertgruppe med ungdommer som var på Utøya, en gruppe med barn som har foreldre som ruser seg og barn som har opplevd overgrep.

Barn var også med og ansatte det nye barneombudet.

det var positive politikere der ute, men foreløpig har det ikke lyktes.

Hjermann mener at en av grunnene er at matpakka har stått veldig sterkt hos dem som bestemmer i dag.

– De som i dag er voksne i beslutningsposisjoner hadde selv et matpakkereregime som fungerte ganske bra i sin skoletid. Men hvis de hadde sett på hvordan det står til i dag med de økende sosiale helseforskjellene som vi har i Norge, så hadde de nok forstått at skolemåltidet er en av de tingene vi er nødt til å innføre for å bøte på forskjellene. Et skolemåltid hadde også hatt betydning for prestasjonene på skolen, for hva man spiser kan påvirke hvor godt man presterer, sier Hjermann.

– *Hva har vært den største utfordringen i jobben?*

– Å prioritere riktig. Det er svært mange områder som fortjener oppmerksomhet når det dreier seg om barns rettigheter. Hvis jeg skulle gjort noe annerledes, ville jeg ha jobbet mer for å bedre levekårene til funksjonshemmede hjelpetrengende barn. De er altfor prisgitt økonomien i den enkelte kommune.

– *Hva er ikke bra med norske barn sin situasjon i dag?*

– Det er fremdeles store sosiale forskjeller både når det gjelder psykisk helse, økonomi og ikke minst somatisk helse. Og kommunestruktur og organisering av det kommunale selvstyre gjør at det er for store forskjeller på hvilke til-

VIL HA MER TIL HELSESØSTRE

På barneombudet.no/publikasjoner kan du laste ned rapporten Status for barns rettigheter, som tar for seg barns situasjon i Norge og hva barneombudet anbefaler myndighetene å gjøre for å bedre forholdene. Rapporten peker på en rekke utfordringer. Om skolehelsetjenesten står følgende: «Over lengre tid har det vært en nedgang i kommunenes prioritering av de primære helsetjenestene rettet mot barn og unge, deriblant skolehelsetjenesten. Barneombudet er svært bekymret for kommunenes manglende prioritering av ressurser til denne tjenesten. (...) Barneombudet anbefaler en nasjonal satsing med øremerkede midler for å styrke og gi et solid løft til skolehelsetjenesten.» I rapporten står det også at Barneombudet anbefaler en nasjonal satsing med øremerkede midler for å styrke og gi et realløst løft til helsestasjonstjenesten.

DET NYE BARNEOMBUDET

Norges nye barneombud er Anne Lindboe. Lindboe er utdannet cand.med fra Universitetet i Oslo. Hun har vært overlege ved Barneavdelingen ved Oslo universitetssykehus siden 2008, og har også vært forsker på Folkehelseinstituttet siden 2010. I tillegg er hun tilknyttet Statens barnehus i Oslo og er også medisinsk sakkyndig. Anne Lindboe blir det første barneombudet som kun skal sitte i én periode på seks år. Det første barneombudet var Målfrid Grude Flekkøy. Hun fungerte fra 1981 til 1989. Hun ble etterfulgt av Trond-Viggo Torgersen og deretter Trond Waage. Reidar Hjermann tiltrådte i april 2004.

Kilde: Barneombudet.no og Regjeringen.no

bud barn får, avhengig av hvor de bor.

– *Hva synes du om at du må gi fra deg jobben?*

– Jeg er tilhenger av åremål, og synes det er positivt at Barneombudet blir tilført nye ideer og ny kunnskap, sier Hjermann, som ser frem til sommerferie hos svigerforeldrene i Frankrike. Der skal han tenke over hvor veien skal gå videre.

– Det er ikke umulig at jeg kommer til å jobbe mer med barn, sier han. ■